

คนไทยตายเพราะเชื้อดื้อยาปีละกว่า 30,000 คน

ร่วมมือกัน “หยุดเป็นเหยื่อเชื้อดื้อยา” เมื่อมีแผลสดรรมดาจากอุบัติเหตุ ด้วยวิธีง่ายๆ ดังนี้

หยุด!

สร้างเชื้อดื้อยา
ไม่ใช่ยาปฏิชีวนะโดยไม่จำเป็น

หยุด!

รับเชื้อดื้อยา
ไม่ให้แผลสัมผัสสิ่งสกปรก
ล้างมือให้สะอาดก่อนทำแผล
ทำความสะอาดแผลด้วยน้ำสะอาดหรือน้ำยาฆ่าเชื้อ

หยุด!

แพร่เชื้อดื้อยา
ล้างมือให้สะอาดทุกครั้งหลังทำแผล
หลีกเลี่ยงการให้แผลสัมผัสกับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมโดยตรง

ข้อมูลเพิ่มเติม : <http://www.hsri.or.th/amr> โทร : 1648

ใช้ยาปฏิชีวนะเมื่อเป็นแผลสด
จากอุบัติเหตุ

โครงการควบคุมและป้องกันการดื้อยาต้านจุลชีพ
Thailand AMR Containment and Prevention Program

ศาสตราจารย์นายแพทย์วิษณุ ธรรมลิขิตกุล
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ท่านรู้จัก “แผลสดจากอุบัติเหตุ” ดีเพียงใด

1. แผลสดจากอุบัติเหตุคืออะไร

แผลสดจากอุบัติเหตุ หมายถึง แผลที่ผิวหนังหรือเยื่อเมือก (เช่น ช่องปาก) ที่เกิดจากอุบัติเหตุ (เช่น การลื่น การกระแทก ของมีคมทิ่ม-ตำ-บาด สัตว์กัด-ข่วน) ซึ่งมักมีเลือดออกร่วมด้วย และเป็นแผลที่เกิดภายใน 6 ชั่วโมงก่อนได้รับการรักษา

2. แผลสดจากอุบัติเหตุมีกี่ชนิด

แผลสดจากอุบัติเหตุมี 2 ชนิด ได้แก่

2.1 แผลสดจากอุบัติเหตุชนิดธรรมดา คือ แผลที่มีลักษณะต่อไปนี้ครบทุกข้อ

- ไม่ใช่แผลสัตว์กัด-ข่วน
- แผลถลอกหรือแผลขอบเรียบ ทำความสะอาดง่าย
- แผลไม่ลึกถึงกล้ามเนื้อ เอ็น กระดูก
- ไม่มีเนื้อตาย
- ไม่มีสิ่งสกปรกที่แผล หรือมีแต่ล้างออกง่าย
- ไม่ปนเปื้อนสิ่งสกปรกที่มีเชื้อแบคทีเรียมาก (เช่น อุจจาระ ปัสสาวะ น้ำสกปรก เศษอาหาร)

2.2 แผลสดจากอุบัติเหตุชนิดซับซ้อน คือ แผลที่มีลักษณะข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

- แผลสัตว์กัด-ข่วน
- มีเนื้อตายบริเวณกว้าง
- แผลลึกอาจถึงกล้ามเนื้อ เอ็น หรือกระดูก
- แผลขอบไม่เรียบ หรือเย็บแผลได้ไม่สนิท
- แผลยาวกว่า 5 เซนติเมตร
- แผลจากการบาดอัด (เช่น แผลโดนประตูหนีบอย่างแรง)
- ปนเปื้อนสิ่งสกปรกที่มีเชื้อแบคทีเรียมาก (เช่น อุจจาระ ปัสสาวะ น้ำสกปรก เศษอาหาร)
- มีสิ่งสกปรกติดอยู่ในแผลล้างออกไม่หมด (เช่น เศษดิน วัตถุทิ่มตำเป็นรู)

3. แผลสดจากอุบัติเหตุชนิดธรรมดา รักษาอย่างไร

3.1. แผลสดจากอุบัติเหตุชนิดธรรมดาที่ควรไปรักษาที่สถานพยาบาล ได้แก่ แผลสดจากอุบัติเหตุชนิดธรรมดาขนาดใหญ่หรือยาวที่ต้องเย็บแผล หรือมีอุบัติเหตุที่อวัยวะอื่นร่วมด้วย (เช่น อุบัติเหตุในช่องท้อง) ระหว่างรอไปรักษาที่สถานพยาบาล ควรปฐมพยาบาลเบื้องต้นและทำความสะอาดแผล เช่น ล้างแผลด้วยน้ำสะอาดหรือน้ำสะอาดกับสบู่

3.2. แผลสดจากอุบัติเหตุชนิดธรรมดาที่ไม่มีอุบัติเหตุที่อวัยวะอื่นร่วมด้วยและแผลขนาดเล็กที่ไม่ต้องเย็บแผลสามารถรักษาด้วยตนเอง โดยทำความสะอาดแผลและดูแลแผลอย่างเหมาะสม ล้างแผลด้วยน้ำสะอาด หรือน้ำสะอาดกับสบู่ หรือน้ำยาทำลายเชื้อ (เช่น โพลีโดนไอโอดีน) หากมีสิ่งแปลกปลอมในแผล ให้ล้างออกให้หมด แล้วปิดแผลด้วยสำลีหรือผ้าปิดแผลที่สะอาด ควรให้บริเวณที่มีแผลเคลื่อนไหวเท่าที่จำเป็น หากเจ็บแผลมาก กินยาแก้ปวดพาราเซตามอลได้เป็นครั้งคราว

4. แผลสดจากอุบัติเหตุชนิดธรรมดาปนเปื้อนเชื้อโรคมากเพียงใด

แผลสดจากอุบัติเหตุชนิดธรรมดาอาจปนเปื้อนเชื้อโรคบริเวณที่เกิดอุบัติเหตุ แต่โอกาสปนเปื้อนเชื้อแบคทีเรียที่ก่อโรคติดเชื้อที่แผลได้มีน้อยกว่าร้อยละ 10

5. แผลสดจากอุบัติเหตุชนิดธรรมดามีโอกาสติดเชื้อแบคทีเรียซ้ำเติมมากเพียงใด

การทำความสะอาดแผลจะลดจำนวนเชื้อโรคที่แผลให้ลดลงได้มาก ร่างกายก็มีความต้านทานต่อเชื้อโรคเหล่านี้ ทำให้โอกาสติดเชื้อที่แผลชนิดนี้มีน้อยกว่าร้อยละ 1

6. แผลสดจากอุบัติเหตุชนิดธรรมดาควรได้รับยาปฏิชีวนะ (ยาที่เรียกพิดว่ายาแก้อักเสบ) หรือไม่

แผลสดจะมีการอักเสบเสมอจากการฉีกขาดของเนื้อเยื่อแต่ไม่ใช่เกิดจากการติดเชื้อ จึงไม่ควรใช้ยาปฏิชีวนะ การทำความสะอาดแผลและการดูแลแผลอย่างเหมาะสมจะลดโอกาสติดเชื้อให้เหลือน้อยกว่าร้อยละ 1 ยกเว้นผู้ป่วยมีโรคประจำตัวรุนแรงหรือเรื้อรังบางชนิด (เช่น เบาหวาน ตับแข็ง มะเร็ง ได้ยากดภูมิต้านทาน) ให้ปรึกษาแพทย์หรือเภสัชกรเพื่อจ่ายยาปฏิชีวนะที่เหมาะสมให้ หากจำเป็นต้องใช้ยาปฏิชีวนะตามที่แพทย์หรือเภสัชกรแนะนำ ควรใช้ยาปฏิชีวนะเพียง 2 วัน เพราะการใช้ยาปฏิชีวนะกรณีนี้เป็นการป้องกันการติดเชื้อที่แผล ไม่ใช่การรักษาการติดเชื้อที่แผล

7. ควรเฝ้าระวังแผลสดจากอุบัติเหตุชนิดธรรมดาอย่างไร

ไม่ควรให้แผลสัมผัสน้ำขณะที่แผลยังเปิด (2-3 วันแรก) ทำความสะอาดแผลด้วยน้ำสะอาดหรือน้ำยาทำลายเชื้อซ้ำเมื่อมีเลือดหรือน้ำเหลืองชุ่มผ้าปิดแผลหรือผ้าปิดแผลชุ่มน้ำ หากปวดแผลมากขึ้นหรือมีหนอง หรือมีไข้ ควรไปรักษาที่สถานพยาบาล

8. แผลสดจากอุบัติเหตุชนิดซับซ้อนรักษาอย่างไร

แผลสดจากอุบัติเหตุชนิดซับซ้อนควรไปรักษาที่สถานพยาบาลเพราะอาจต้องประเมินความลึกของแผล การตรวจร่างกายอย่างละเอียด การตรวจอื่น ๆ (เช่น การเอ็กซเรย์) การเย็บแผล และการใช้วัคซีนป้องกันบาดทะยักและวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ระหว่างรอไปรักษาที่สถานพยาบาล ควรปฐมพยาบาลเบื้องต้นและทำความสะอาดแผล เช่น ล้างแผลด้วยน้ำสะอาดหรือน้ำสะอาดกับสบู่

9. แผลสดจากอุบัติเหตุชนิดซับซ้อนควรได้รับยาปฏิชีวนะหรือไม่

แผลสดจากอุบัติเหตุชนิดซับซ้อนส่วนมากควรได้รับยาปฏิชีวนะเพราะแผลชนิดนี้มักปนเปื้อนเชื้อโรคจำนวนมาก (เช่น เชื้อโรคจากพื้นสุนัข) ซึ่งมักล้างออกไม่หมดและเนื้อเยื่อมักถูกทำลายมากจากอุบัติเหตุจึงเสี่ยงต่อการติดเชื้อ การใช้ยาปฏิชีวนะชนิดที่เหมาะสมกับลักษณะแผลจะลดโอกาสของการติดเชื้อซ้ำเติมจากร้อยละ 30-50 ให้เหลือน้อยกว่าร้อยละ 5

10. ประชาชนควรปฏิบัติอย่างไรในการใช้ยาปฏิชีวนะ

- เมื่อมีแผลสดจากอุบัติเหตุชนิดธรรมดา ไม่ซื้อยาปฏิชีวนะ หรือ ยาที่เรียกพิดว่ายาแก้อักเสบ มาใช้เองและไม่ขอให้แพทย์หรือเภสัชกรสั่งยาปฏิชีวนะหรือยาแก้อักเสบให้
- ไม่ควรใช้ยาปฏิชีวนะทาหรือโรยที่แผลโดยตรง เพราะยาส่วนมากไม่มีฤทธิ์ต่อเชื้อโรค แพ้ยาได้ง่าย ยานปนเปื้อนสิ่งแวดล้อมได้ง่าย และยังชักนำให้เชื้อดื้อยาได้ง่าย
- หากแพทย์หรือเภสัชกรสั่งยาปฏิชีวนะให้ ท่านควรสอบถามความจำเป็นของการใช้ยาปฏิชีวนะจากแพทย์หรือเภสัชกรที่สั่งยานี้ให้ท่าน
- การใช้ยาปฏิชีวนะในแผลสดจากอุบัติเหตุชนิดธรรมดาโดยไม่จำเป็น (ผู้ป่วยแผลสดจากอุบัติเหตุชนิดธรรมดาจากร้อยละ 90 ไม่จำเป็นต้องใช้ยาปฏิชีวนะ) จะทำให้เชื้อแบคทีเรียที่อาศัยอยู่ในร่างกายท่านกลายเป็นเชื้อดื้อยา ซึ่งเชื้อดื้อยาเหล่านี้อาจทำให้ท่านติดเชื้อดื้อยาที่รุนแรงมากถึงเสียชีวิตในอนาคตเนื่องจากไม่มียารักษา

